

POPÜLER KÜLTÜR ÖZNELERİ VE MAHREMİYET

Öğr. Gör. Esra Bozkanat¹

Günümüzde üzerinde en çok konuşulan konulardan biri özel hayatın gizliliği ve bu hayata ilişkin meselelerdir. Çünkü teknolojik imkânlardaki artışla özel hayatın gizliliği arasında ters bir orantı bulunmaktadır. İşitme, gözetleme ve iletişim alanındaki her yeni araç, bir şekilde özel hayat alanını daraltmakta ve sır perdesini biraz daha aralamaktadır. Bunun neticesinde en temel ve en özel insan haklarından olan özel hayata müdahaleler, gizliliklerin ihlali, maddi ve psikolojik problemler gündeme gelmektedir (Kahraman, 2008: 1). İnsanın en temel duygularından merak gelişen teknoloji ile birleştiğinde medya bir ifşa aracı haline gelmektedir. Kamuoyuna mal olan kimselerin sıradan olarak nitelendirdiğimiz kimselere kıyasla daha çok merak edildiği düşünüldüğünde “ünlü” kimselerin mahremiyet alanlarının daha çok ihlal edildiğine şahitlik ederiz.

Bu bağlamda Posta gazetesinin magazin eki incelenecek ve popüler kültürün öznesi olan kimselerin “mahrem”lerine yapılan müdahaleler haber başlıkları olarak içerik analizi yöntemiyle ele alınacaktır.

ANAHTAR KELİMELEER: *Popüler kültür, Özel hayat, Mahremiyet, Medya, Gizlilik*

ABSTRACT

POPULER CULTURE SUBJECTS AND PRIVACY

Nowadays one of the most populer matter is secret of private life and the following matters about private life. This is because between the increase of technological possibilities and secret of private life has a inverse proportion. Every single new tool in Audition, Sight and Communication area somehow restricts the private life area and opens the mystery a little more. As a result, the most basic and the most special human rights interventions in private life, privacy infringement, material and psychological problems become a current issue (Kahraman, 2008: 1). When wonder- one of the most basic human emotion- combine with advanced technology, media become a disclosure tool/machine. Compared to those of ordinary people and who recognized by the general public we conclude that populer people’s invasion of privacy is more frequent

In this context, Journal Posta is going to be examined and with content analysis method we are going to study interventions to privacy of subject of populer culture in headlines.

KEY WORDS: *Populer Culture, Private life, Privacy, Media, Secrecy*

¹ Kırklareli Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi
esra.bozkanat@klu.edu.tr

GİRİŞ

Mahremiyet, birey olarak herkesin sahip olmak istediği, sınırlarının belirlenmesi zor ve sınırları kolayca aşılabilen ve gelenekselden çok çağdaş toplumların sözünü ettiği ve ihtiyacını hissettiği bir haktır.

Özel hayatın gizliliği ve korunması hem temel bir insan hakkı hem de kişilik hakkıdır. Mahremiyet (özel hayatın gizliliği), bir insan ve şahsiyet hakkı olarak bütün hukuk sistemleri tarafından kabul edilmiştir (Kahraman, 2008:1-3). Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası Temel Haklar ve Ödevler Kısmı Kişinin Hakları ve Ödevleri adlı bölümdeki IV. Madde “Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir” diyerek kişilerin özel yaşamını güvence altına almaktadır. Ancak bireylerin yaşamını güvence altına alan bu maddelere karşın, kitle iletişim araçlarında yer alan bazı haber, yazı ve fotoğraf ve programların söz konusu kurallarla çelişki oluşturduğu görülmektedir (Cereci, 2003:14). Özellikle kamuoyunun ilgi odağı olan, kitlelerce merak edilen popüler kimseler bu çelişkiden mağdur olmaktadır.

Popüler kültür sürekli tüketime ve evresel bir duygu olan merak hissi üzerine temellenmiştir. Yeni çıkan bir ürünün vaat ettikleri ve onu deneme arzusu arasında yeşeren bir kültürdür. Popüler olanın merak edilmesi ise son derece olağandır. Medya buradan hareketle popüler kültür öznelere dediğimiz kimseleri mercek altına alır ve o kimsenin kitleler üzerindeki etkisi devam ettikçe hayatlarıyla ilgili her ayrıntının haberini yapar. Tam da bu noktada kitlelerin haber alma özgürlüğü, gazetecilerin işini yapma hak ve özgürlüğü ile popüler bireylerin mahremiyet hakları arasında kısır döngü bir çatışma doğar. Bireylerin medya aracılığıyla yaşadıkları mağduriyetleri gidermek için yasalar olduğu gibi basın mensuplarını ve medya kuruluşlarını koruyan yasalar da bu döngünün doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır: Basın Ahlak Yasası, Basın Meslek İlkeleri vb.

Kişinin kendi hayatında gizli ve bağımsız bir alana sahip olması, onun temel hak ve özgürlüklerinin tamamlayıcı unsurlarından biridir. Özel hayat, kişinin başkası tarafından müdahale edilmeyen, kendisinin rahat ve özgür bırakılma hakkına sahip olduğu umuma açık olmayan özel dünyasına ait bir alandır. Kişinin bu hayat alanı içinde icra ettiği faaliyetlerini kendi rızası olmadan başkalarının gözetlemesi, araştırması ve başkalarına yaymaya çalışması kişilik haklarına saldırı niteliği taşımaktadır (Kabaoğlu,1994: 163; Kahraman, 2008:110)

Önemsiz olan önemliye, değersiz olan değerliye, yasak olan serbeste, ayıp olan, makbule, akla gelmeyen kabul edilebilire, tasavvur edilemez olan uygulanabilire, umursanmayan en merak edilene doğru yön değiştirirken mahremiyetimizle ilgili nelerin düşünülebilir, konuşulabilir ve yapılabilir olduğunu belirleyen ve bize farklı kurumlarca sık sık hatırlatan sınırlar önceki kuşaklardan hızla ayrışıyor, yeniden şekilleniyorlar. Birbirine karşıtlık içinde kurula gelmiş ve karşılıklı temastan yoksunmuş gibi tahayyül edilen “mahrem olan” ile “toplumsal olan” bu süreçte iç içe geçiyor ve mahrem olan kamusallaşırken kamusal alan da bir zamanlar mahrem olarak adlandırılıp, sessizleştirilen meselelere kucak açıyor (Özbay vd, 2011: 11).

Bu çalışma popüler bireylerin “magazin malzemesi” olarak ele alındığı günümüz habercilik anlayışında yapılan haberlerde kullanılan haber başlıklarını “mahremiyet ihlali” (özel hayat ihlali) yaptığı varsayımından hareketle bu çerçevede analiz etmektedir.

1. MAHREMİYET İHTİYACININ FARKINDALIĞI

Geleneksel dönemlerde mahremiyet kavramından bahsetmek pek mümkün değildir. Çünkü bu kavramın varlığında söz edebilmek için insanı “birey” olarak kabul etmiş hukuk düzenlerinin varlığı gerekir. Bir kimsenin kendine ait özel bir alana ihtiyacı olduğunu fark etmesi ve böyle bir ihtiyacı dile getirebilmesi de belli bir gelişmişlik ve eğitim düzeyini gerektirir. Bu da ancak modern toplum zamanlarına denk gelir.

Modernleşme sürecinde; devletle ilişkisinde vatandaşlık statüsüne kavuşan birey, hukuk düzeni tarafından kendisine tanınan haklarla ve yüklenen ödevlerle kişi haline gelerek hukuki bir kimlik kazanmıştır. Bireyin, hukuk tarafından tanınarak kişilik haklarına sahip bir varlık olarak kimlik kazanması, ilkin Amerikan ve Fransız insan hakları bildirgelerinde dile getirilmiş; ardından, 1787 tarihli Amerika Birleşik Devletleri Anayasası ve 1791 tarihli Fransız Anayasası başta olmak üzere, Prusya Medeni Kanunu (1794), Fransa Medeni Kanunu (1804) ve Avusturya Medeni Kanunu (1811)'nda yer almıştır. Bu örnekleri diğer ülkelerin anayasaları ve medeni kanunları izlemiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise, genel olarak insan hakları ve özel olarak da mahremiyet hakkı konusunda önemli gelişmeler sağlamıştır. Başta 1948 tarihli Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi ve 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere birçok uluslararası sözleşme de ve ulusal anayasada "özel yaşam hakkı"na ilişkin ayrı ve özel hükümlere yer verilmiştir (Yüksel, 2003: 18).

Geleneksel toplumdaki modern topluma geiŒte göze çarpan en belirgin olgu kuŒkusuz deęiŒimin ve dnŒmn hızıdır. DeęiŒimin ise en hızlı yaŒandığı alanlardan biri teknolojidir. Bugün satın aldığımız teknolojik bir “mucizenin” bir yıl gibi kısa bir sürede eski sürüm olması ve dahası ihtiyaçlarımızı karŒılayamaz hale gelmesi hem ihtiyaçlarımızın artarak deęiŒtięini hem de artan ve deęiŒen ihtiyaçlarımızı karŒılamak için teknolojinin verdiği mücadeleyi göstermektedir. KreselleŒmeyle birlikte ulusların kolayca ülke deęiŒtirebilmesi ve beraberinde nüfusun artması, doğrudan iletiŒimin yerini aracılı iletiŒime bırakmıŒtır. Böylece insanın insanla olan iletiŒiminin biçimi ve içeriği de hızla deęiŒime uęramıŒtır.

Aracılı iletiŒim, sağladığı olanakların yanında sancılı bir sürecin de baŒlangıcı olmuŒtur. KiŒilerin inisiyatifi dıŒında paylaŒılan ve nc kiŒilere ıŒık hızıyla yayılan bilgi, grsel, haber, tanıtıcı reklam vb. enformasyonlar zaman zaman hem bireyleri hem de kurumları güç durumda bırakmıŒtır. Mahremiyet olgusuna teknoloji ve medya araçlarının etkisini örnekleyen bir olay 2011 yılında Fransa’da yaŒanmıŒtır: Teknoloji devlerinden Google’ın Œehirlerin panoramik görünümünü evrimii verme özelliği bulunan Street View adlı program nedeniyle Fransa’dan gelen Œikayet zerine insan mahremiyetine müdahale ettiği hükmüne varılması gerekçesiyle Œirket yaklaşık 100 bin Euro tazminata mahkum edilmiŒtir (<http://www.gercekgundem.com/?p=359262>).

KuŒkusuz zaman deęiŒimin en itici gücüdür. Eski ve yeni kuŒak karŒılaŒtırması her zaman yapılagelmiŒtir. Bizi yetiŒtiren kuŒaęın bizim sahip olduğumuz teknolojik olanaklarla çok geç yaŒta tanıŒmıŒ olması ya da hiç tanıŒmamıŒ olmasından kaynaklı mesleki kuŒak atıŒmaları da yaŒanmaktadır. Gazetecilik tarihinin oldukça eski dönemlerinden beri tartıŒma konusu olarak karŒımıza çıkan mahremiyet ya da özel alanın kamusallaŒtırılmasıyla ilgili İnceoğlu ve omak Metin zmlmeleri (2009) kitabında eski ve yeni gazeteci karŒılaŒtırmasına gitmiŒtir. Eski gazetecilerin yeni fakat olumsuz geliŒmelerden rahatsız olduklarını ve yeni gazetecilerin son derece rahat olmaları, müstehcen sözcüklerin bol olduğu bir dil kullanmaları ve özel alandaki cinselliği ya da Œiddeti açıkça kamusallaŒtırmalarının eski gazeteciler tarafından eleŒtirildięini söyler (2009:193). Bu da gazetelerde okuduğumuz haberlerde kullanılan rahatsız edici dilin bir bakıma izahıdır.

Toplumsal bir varlık olarak insan; içinde yaşadığı, büyüdüğü, eğitildiği, sosyalleştiği toplumdan beslenirken, eş zamanlı olarak o toplumu etkiler ve dönüştürür. Eğitilen, okuma alışkanlıkları değişen, küçük ofislerden plazalara terfi eden, 24 saat güvenlik kameralarıyla gözetlenen, hızla tüketen, yeninden üreten ve küreselleşen günümüz insanı bir ülkeye, bir dine, bir millete, bir kimliğe ait olmaktan önce bir birey olduğunun artık farkındadır. “Birey” olmak ise mahremiyet ihtiyacının doğmasında en etkili koşuldur.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada Posta gazetesinin magazin ekinde yer alan haber başlıkları incelenmiştir. Nitel bir araştırma olan bu çalışmanın veri analiz yöntemi içerik analizidir. İçerik analizi yöntemi öncelikle araştırmacının temel varsayımı çerçevesinde oluşturulan bir kategorileştirme işlemidir. Kategoriler, araştırmacının kuramsal birikimleri ve varsayımları doğrultusunda oluşturulmaktadır (Örnek, 2006:225). Bu çalışmanın kategorileri 1960 yılında çıkarılan Basın Ahlak Yasasının 1.2.4.8. ve 9. maddeleri üzerine temellendirilmiştir. Bahsi geçen maddeler aşağıdadır (Cereci, 2003:16):

- Ahlaka aykırı ya da müstehcen yayında bulunulamaz.(Cinsiyetçi yaklaşım/Müstehcenlik)
- Şahıs, müessese ve zümreleri hedef tutan yazılarda galiz kelimeler kullanılamaz, şeref ve haysiyetlere karşı haksız yayın yapılamaz. (Kaba/argo söz, Aşağılama/Alay/Küçük düşürme)
- Amme menfaatini ilgilendirmeyen hallerde bireylerin özel yaşamları küçük düşürücü biçimde teşhir edilemez. (Teşhir)
- Amme çıkarları mutlak lüzum göstermedikçe, “mahrem” kaydı ile verilen bilgiler yayınlanamaz. (Özel hayat ihlali)
- Haber başlıklarında, haberin içerdiği konular tahrif edilmez. (Dikkat Çekme/Merak uyandırma,)

Bu çalışmanın kategorileri şöyledir: 1)Aşağılama/Alay/Küçük düşürme, 2)Teşhir, 3)Cinsiyetçi yaklaşım/Müstehcenlik, 4)Kaba/argo söz, 5)Özel hayat ihlali, 6)Dikkat çekme/Merak uyandırma 7)Ötekileştirme.

İlk maddede bahsi geçen müstehcen yayında bulunamaz ilkesinden “Cinsiyetçi yaklaşım” kategorisi doğmuştur. Yazılı ve görsel basın müstehcen yayın yapılamaz ilkesini aşarken kadın bedeninin sömürsünden beslenmektedir.

İkinci maddede geçen galiz kelimesi kaba/aşırı anlamı taşır ve şeref ve haysiyetlere karşı bu tarz kelimelerin sarf edilemeyeceğini anlatır. Bu da “Kaba/argo söz” kategorisine işaret eder.

Üçüncü maddede çok açıkça özel yaşamın küçük düşürücü biçimde teşhirine men vardır. Bu madde “Teşhir” kategorisinin kaynağı durumundadır.

“Mahrem”in yani “Özel hayatın ihlali” dördüncü maddede kategorileşmiştir. Diğer maddeler de özel hayata müdahale ederken burada yer alan birimler daha çok evliliğe, boşanmaya ve sevgiliğe indirgenmiştir.

Tahrif kelimesi, içeriği değiştirmek anlamı taşır. Birim olarak ele aldığımız haber başlıklarında okurda merak duygusu uyandırmak için bu yola gidildiğinden yola çıkarak bu kategori doğmuştur.

Son olarak “Ötekileştirme” kategorisi yasadan bağımsız olarak, taramalar sonucu ortaya konulmuş bir kategoridir.

Mahremiyet hakkı kaynağını hukuktan aldığı kadar dinden de almaktadır. Öyle ki İslam’ın insanın manevi hayatına zarar verdiği gerekçesiyle yasakladığı (Kahraman, 2008) bazı fiillerin, belirlediğimiz bazı kategorilerle örtüştüğünü görmekteyiz: Alay etme yasağı, Ayıplama ve lakap takma yasağı, Küçük görme ve hakaret yasağı, Gıybet ve gizli durumları araştırma yasağı, İftira yasağı, Yerme (hiciv, taşlama) yasağı vb. (18-30).

Birim olarak magazin haber başlıkları değerlendirilmiştir. Tarama aşamasında Posta gazetesi web sayfasının kullanıcılarına sunduğu ve tarama kolaylığı sağlayan filtreleme bölümü kullanılmıştır. Bu bölümden Magazin ve Cumartesi Postası kutucuğu

seçilmiş ve belirtilen kategoriler bağlamında listelenen 18.736 başlık incelenmiştir. Haberlerin hangi tarihte verildiğinin anlamlı bir veri olmamasından dolayı tarih aralığı verilmemiştir.

Kelimelerin davranışsal bağlamını dikkate alarak mesaj kaynağı tarafından ifade edilmek istenen anlamı yorumlamak için mesaj kaynağının belli bir iletişim biçimi tasarlayarak ulaşmaya çalıştığı hedefleri (Çebi, 2003) ortaya koymak adına kodlama cetveli oluşturulmuştur ve EK-2’de sunulmuştur.

Bu kodlama neticesinde ortaya çıkan analizler Basın Ahlak Yasası’nda yer alan “mahremiyet” ile ilgili olan maddelerle (1,2,4,8,9) bağıntısına bakılmıştır.

3. UYGULAMA

“Şahıs, müessese ve zümreleri hedef tutan yazılarda galiz kelimeler kullanılamaz, şeref ve haysiyetlere karşı haksız yayın yapılamaz.”	
Aşağılama/ Alay/Küçük düşürme	“Yalnız girdi sevgili buldu” “Rüzgar terk edildi” “Yeni macera mı?” “Yeni sevgili yaptı” “Sokağa böyle çıktı” “Beren Kıvanç'ı kıskandı “ “Halil Sezai dayak yedi” “Bodrum'da sere serpe” “Bu sefer fena yakalandı” , “Facebook'tan sevgili arıyor” “Beyonce de aldatıldı!” “Bebek için nikah” “Rihanna'ya yeni sevgili” “Aldatan sevgilisini evinde bastı” “Eski sevgililer pişti oldu” “Şişmanladığı için terk edildi” “Yine nişanlandı”

Tablo 1: Yasa'nın 2. Maddesinin "Aşağılama/ Alay/Küçük düşürme" kategorisi ile analizi

Toplum içinde bir kimsenin şeref ve haysiyetiyle ilgili söylenecek olumsuz ifadeler o kimseyi içinde bulunduğu toplumda değersizleştirir ve küçük düşürür ve aşağılanmasına neden olur.

"Amme çıkarları mutlak lüzum göstermedikçe, "mahrem" kaydı ile verilen bilgiler yayınlanamaz"	
Özel Hayat İhlali	<p>"Özge Ulusoy ihaneti affetti!"</p> <p>"Yeniden aşık oldu"</p> <p>"Evini de ayırıyor"</p> <p>"Rüzgar terk edildi"</p> <p>"Ebru Şallı kiminle aşk yaşıyor?"</p> <p>"Anlaşarak boşanıyorlar"</p> <p>"Serenay'ın yeni aşkı kim?"</p> <p>"Yeni sevgili yaptı"</p> <p>"Ayrılığın sebebi ortaya çıktı"</p> <p>"Artık sevgililer"</p> <p>"Evliliklerini 'oral seks' mi bitirdi?"</p> <p>"İşte yeni sevgilisi"</p> <p>"Meryem'in platonik aşkı kim?"</p> <p>"Sevgiliyle iç çamaşırını alışverişi"</p> <p>"İşte Sibel Can'ın boşanma nedeni"</p> <p>"Halit Akçatepe boşanıyor"</p> <p>"Meliha'nın aşk dolu dakikaları"</p>

Tablo 2: Yasa'nın 9. maddesinin "Özel Hayat İhlali" kategorisi ile analizi

Mahremiyet kelimesi özel hayat öbeği ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Kullanılan ifadelerden aile ya da iki kişi arasında kalması gereken meselelerin gözetleme, kişilerin rızası dışında 3. Şahıslardan öğrenme (dedikodu) ya da rıza dışı görüntüleme yöntemleriyle (aniden fotoğraf çekme) kamuyla paylaşıldığı anlaşılmaktadır.

“Amme menfaatini ilgilendirmeyen hallerde bireylerin özel yaşamları küçük düşürücü biçimde teşhir edilemez.”	
Teşhir	<p>“Bu fotoğraf ortalığı karıştırdı”</p> <p>“Miranda Kerr fena frikik verdi”</p> <p>“Yeni sevgiliye derin dekolte”</p> <p>“Üstsüz yakalandı”</p> <p>“Seksi dansı olay oldu”</p> <p>“Evliliklerini 'oral seks' mi bitirdi?”</p> <p>“Sahnede frikik verdi!”</p> <p>“Göğüsleri çıldırttı!”</p> <p>“Sarı dekolte”</p> <p>“Başbakan'ın kızı soyundu!”</p> <p>“Bodrum'da sere serpe”</p> <p>“Pembe bikinisiyle nefes kesti”</p> <p>“Tangalı klibi olay yarattı”</p> <p>“Sette frikik verdi”</p> <p>“Seksi çekimlerin kamera arkası”</p> <p>“Yenge'den bacak şov!”</p> <p>“Seksi oyuncudan frikik kazası”</p> <p>“Göğüsler foral!”</p> <p>“En seksi hamile”</p>

Tablo 3: Yasa'nın 4. maddesinin "Teşhir" kategorisi ile analizi

Özel hayat sınırları içinde kalması gereken bilgiler, daha çok da görüntüler rahatsız edici, küçük düşürücü bir ifade biçimiyle teşhir edilmektedir.

“Ahlaka aykırı ya da müstehcen yayında bulunulamaz.”	
Cinsiyetçi yaklaşım/Müstehcenlik	<p>“Androjen model attan düştü”</p> <p>“Galatasaray'ın seksi yengesi”</p> <p>“Yeni sevgiliye derin dekolte”</p> <p>“Üstsüz yakalandı”</p> <p>“Seksi dansı olay oldu”</p> <p>“Kortların seksi kraliçesi”</p> <p>“Sahnedeki frikik verdi!”</p> <p>“Göğüsleri çıldırttı!”</p> <p>“Sarı dekolte”</p> <p>“Sette frikik verdi”</p> <p>“En seksi hamile”</p> <p>“Miranda Kerr fena frikik verdi”</p> <p>“Yenge'den bacak şov!”</p> <p>“Seksi oyuncudan frikik kazası”</p>

Tablo 4: Yasa'nın 1. maddesinin " Cinsiyetçi yaklaşım/Müstehcenlik " kategorisi ile analizi

Müstehcenlik kelimesi daha çok “kadın” kelimesi ile yan yana kullanılmıştır. Bunun anlamı bir erkeğin dans etmesi müstehcen bulunmazken, kadın için aynı şeyin söylenemeyecek olunmasıdır. Bu da erkek egemen toplumların bir nevi kaçınılmaz kaderi olan kadın bedenini üzerine inşa edilen dil ile cinsiyetçi bir yaklaşım sergilenmesine neden olmaktadır.

“Haber başlıklarında, haberin içerdiği konular tahrif edilmez”

Merak

Uyandırma/Dikkat

Çekme

“Serenay’ın yeni aşkı kim?”

“Ebru Şallı kiminle aşk yaşıyor?”

“Demet hamileliğini neden gizledi?”

“Yeni macera mı?”

“Özlem Yıldız neden ağladı?”

“Ayrılığın sebebi ortaya çıktı”

“Can Ateş ne dedi?”

“Meryem'in platonik aşk kim?”

“Kanında uyuşturucu çıktı mı?”

“Tangalı klibi olay yarattı”

“Arda Sinem'le neden evlenmedi?”

“Ebru Gündeş hamile mi?”

“Seksi oyuncudan frikik kazası”

“Bengü yeni bir aşka mı yelken açtı?”

“Çift cinsiyetli ünlü kim?”

“Dilan İbo’nun kızı mı?”

“Fahriye Evcen istenmeyen gelin mi?”

“O mesajı Demet mi attı?”

“Yasak aşk gerçek mi oluyor?”

“Ece Gürsel 20 bin liraya seks yaptı mı?”

“Yine mi ayrıldılar?”

“Üstsüz yakalandı”

“Bu fotoğraf ortalığı karıştırdı”

“Seksi dansı olay oldu”

“İşte yeni sevgilisi”

“Başbakan'ın kızı soyundu!”

“Bu sefer fena yakalandı”

“Fatmagül bikinili yakalandı”

“İşte Sibel Can'ın boşanma nedeni”

Tablo 5: Yasa'nın 8. maddesinin "Merak Uyandırma/Dikkat çekme" kategorisi ile analizi

İnternet haberciliğinin reytingi “tıklanma” ile ölçülür. Bir haberin tıklanması için merak uyandıran bir “spot”a sahip olması önemlidir. Bu soru sorma yöntemiyle olabileceği gibi ünlemler ile ya da dikkat çekici ifadelerle de sağlanabilmektedir.

“Şahıs, müessese ve zümreleri hedef tutan yazılarda galiz kelimeler kullanılmaz, şeref ve haysiyetlere karşı haksız yayın yapılamaz.”	
Kaba/Argo söz	“Yeni sevgili yaptı” “Bodrum'da sere serpe” “Eski sevgililer pişti oldu” “Ben Affleck'in metresi oldu” “Taze gelin şov yaptı”

Tablo 6: Yasa'nın 2. Maddesinin “ Cinsiyetçi yaklaşım/Müstehcenlik” kategorisi ile analizi

“Sevgili yapmak”, “pişti olmak” gibi argo ya da sokak dili diyebileceğimiz bir ifade tercihiyle atılan başlıklar kaba bir dil kullanılmasına sebep olmaktadır.

Ötekileştirme	“Androjen model attan düştü” “Tombul kızdı, filinta gibi erkek oldu” “Kadın görünümlü erkek 'Fatih' dizisinde” “Çift cinsiyetli ünlü kim?”
----------------------	---

Tablo 7: Yasa'dan bağımsız oluşturulan kategori

Androjen olmak, cinsiyet değiştirmek ya da çift cinsiyetli olmak toplumun çoğunluğundan farklı olmak, yani azınlıkta kalmak demektir. Asıl verilmek istenen haberin önüne konularak bir başlık atmak, bu kimseleri bir nevi bizim gibi olmamakla suçlamakla eşdeğerdir denilebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kimilerinin “dördüncü güç”, kimilerinin “güdümlü silah” olarak nitelendirdiği medyanın kitleler üzerindeki etkisi ve yarattığı farkındalık inkâr edilemez. Medya toplumun eğitim, haber alma ve eğlence kaynağıdır.

Mahrem alanların hızla kamulaşmaya başladığı günümüzde medya bu kamusallaşmaya kitle iletişim araçlarıyla büyük bir katkı sağlamaktadır. Çeşitli çıkar grupları tarafından mahremleri ihlal edilen bireyleri rahatsız eden bu durum için bazı denetim mekanizmaları gerekmektedir. Basında öz denetimi sağlamada bugüne kadar uygulanan yollardan biri meslekle ilgili Ahlak kurallarının belirlenmesidir (Aydın, 2008: 250). Basın Ahlak Yasası bu amaçla doğmuş bir yasadır. Kategorileri oluşturmamıza kaynak olan 1,2,4,8, ve 9. Maddeler müstehcenlik, şeref-haysiyet, özel yaşam, küçük düşürme, haber başlığını tahrif gibi belli başlı konuları içermektedir. Buradan hareketle oluşturulan kategorilere uyan haber başlıkları incelendiğinde Basın Ahlak Yasasında yer alan maddelerle çelişen bir içeriklendirme olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak kullanılan dilsel yapı ve seçilen kelimelerden, Basın Ahlak Yasasında yer alan doğrudan veya dolaylı olarak “mahremiyet” vurgusu olan maddelerden Posta Gazetesinin Popüler kültür özneleri olarak nitelendirdiğimiz tanınmış kimselerle ilgili kullandıkları haber başlıklarında “mahremiyet ihlali” yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Posta gazetesi özel hayat ihlali yapan ne ilk ne de son gazetedir. Okuyucunun dikkatini çekmek için atılan başlıklar, kullanılan müstehcen görseller, sevilen, merak edilen kimselerin özel hayatlarını anlatan yazılar birçok yayında rastlayabileceğimiz türden durumlar haline gelmiştir. Bu durum bize “mahrem” ile “kamusal” olanın ne olduğunu bilmemekten ya da sınırlarının belirli olmamasından ziyade bilindiği halde caydırıcı cezalar olmamasından kaynaklı bir devamlılık olduğunu düşündürmektedir.

Çağdaş yaşam koşullarında kişilik haklarının ve özel hayat alanının tehditlerden ve müdahalelerden etkin bir şekilde korunması, bireysel hak ve özgürlükler ile toplumsal yaşam arasında bir denge kurulmasını ve bu meselenin disiplinler arası yeni bir yaklaşımla ele alınıp düzenlenmesini gerektirmektedir (Yüksel, 2003:211).

Sonuç olarak denilebilir ki; mahremiyet sadece kişileri ilgilendiren psikolojik bir ihtiyaç değildir. Aynı zamanda toplumsal yaşamı derinden ve yakından ilgilendiren

sosyolojik bir olgudur. Gerek bireysel yaşam gerekse toplumsal yaşam bakımından böylesine önemli bir olgunun yalnızca hukuki düzenlemelerle yeterli düzeyde korunabileceği de ileri sürülemez. Etik boyutunun da en az hukuki boyutu kadar önemli olduğu söylenebilir (Yüksel, 2003:211). Mahremiyet, medya bağlamında incelendiğinde “Etik” konusuyla da bağdaştırılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma yayın hayatına devam eden diğer günlük gazeteler ile karşılaştırmalar yapılarak geliştirilebilir. Bu ve buna benzer akademik çalışmalar aracılığıyla yasalar şimdi olduğundan daha hassas hale getirilebilir ve böylece bireyler açısından mahremiyetin sınırlarına daha net çizgiler çizilebilir.

EK-1 ANALİZ EDİLEN BİRİMLER

“Yalnız girdi sevgili buldu”	“Androjen model attan düştü”
“Bu fotoğraf ortalığı karıştırdı”	“Özge Ulusoy ihaneti affetti!”
“Yeniden aşık oldu”	“Evini de ayırıyor”
“Miranda Kerr fena frikik verdi”	“Rüzgar terk edildi”
“Ebru Şallı kiminle aşk yaşıyor?”	“Galatasaray'ın seksi yengesi”
“Anlaşarak boşanıyorlar”	“Tombul kızdı, filinta gibi erkek oldu”
“Serenay'ın yeni aşkı kim?”	“Demet hamileliğini neden gizledi?”
“Yeni sevgiliye derin dekolte”	“Yatakta aşk!”
“Yeni sevgili yaptı”	“Üstsüz yakalandı”
“Oyuncu Timuçin Esen karakolluk”	“Yeni macera mı?”
“Seksi dansı olay oldu”	“Ayrılığın sebebi ortaya çıktı”
“Artık sevgililer”	“Evliliklerini 'oral seks' mi bitirdi?”
“Kortların seksi kraliçesi”	“Sahnede frikik verdi!”
“Sokağa böyle çıktı”	“Beren Kıvanç'ı kışkırdı”
“Göğüsleri çıldırttı!”	“Sarı dekolte”
“Özlem Yıldız neden ağladı?”	“Halil Sezai dayak yedi”
“Can Ateş ne dedi?”	“İşte yeni sevgilisi”
“Başbakan'ın kızı soyundu!”	“Bodrum'da sere serpe”
“Bu sefer fena yakalandı”	“Facebook'tan sevgili arıyor”
“Pembe bikinisiyle nefes kesti”	“Ben Affleck'in metresi oldu”
“Beyonce de aldatıldı!”	“Nejat İşler karakolluk oldu!”
“Kanında uyuşturucu çıktı mı?”	“Tangalı klibi olay yarattı”
“Bebek için nikah”	“Taze gelin şov yaptı”
“Arda Sinem'le neden evlenmedi?”	“Fatmagül bikinili yakalandı”
“Rihanna'ya yeni sevgili”	“Sette frikik verdi”
“Ebru Gündeş hamile mi?”	“Aldatan sevgilisini evinde bastı”
“Eski sevgililer pişti oldu”	“Seksi çekimlerin kamera arkası”
“Yenge'den bacak şov!”	“Seksi oyuncudan frikik kazası”
“Bengü yeni bir aşka mı yelken açtı?”	“Çift cinsiyetli ünlü kim?”
“Dilan İbo'nun kızı mı?”	“Fahriye Evcen istenmeyen gelin mi?”
“Sevgiliyle iç çamaşırını alışverişi”	“Şişmanladığı için terk edildi”
“Göğüsler foral!”	“O mesajı Demet mi attı?”
“Yasak aşk gerçek mi oluyor?”	“Halit Akçatepe boşanıyor”
“Meliha'nın aşk dolu dakikaları”	“Ece Gürsel 20 bin liraya seks yaptı mı?”
“En seksi hamile”	“Yine mi ayrıldılar?”
“Kadın görünümlü erkek 'Fatih' dizisinde”	

EK-2 KODLAMA REHBERİ

Aşağılama / Alay/Küçük düşürme: Bazı kalıplaşmış sözcüklerle bireyi toplum içinde küçük düşüren ifadeler yer veren birimler bu kategori altında kodlanmıştır. Örneğin; sevgili buldu, sevgili yaptı, karakolluk oldu, pişti oldu, şov yaptı gibi... Ayrıca yine toplum içinde ifade edildiğinde kişiye utanç verecek ifadeler de bu kategoride aktarılmıştır. Örn; dayak yedi, aldatıldı, metresi oldu, terk edildi vb. Aynı şekilde “böyle”, “yine” ifadeleriyle okuyanda alay intibasını bırakan ifadelerde kategoride değerlendirilmiştir.

Teşhir: Müstehcenlik/çıplaklık vaad eden fotoğraflar olduğuna okuyucuyu ikna eden ifadeler ve dekolte, olay yaratan fotoğraf, seksi, frikik, üstsüz, soyundu, vb çağrışımda olan kelimelerle ifade edilen cümleler burada kodlanmıştır.

Cinsiyetçi yaklaşım/Müstehcenlik: Kadın vücudu üzerinden yapılan dikkat çekici söylemler burada ele alınmıştır. Örneğin aynı durumda bir erkekte bahsedilecek olursa seksi, dekolte, frikik kelimeleri kullanılmayacakken, kadın cinsiyetindeki bireyler için kullanıldıysa cinsiyetçi yaklaşıldığı kanısına varılmıştır.

Kaba/argo söz: Şov yapmak, pişti olmak, sere serpe, metres gibi günlük dile yapılmış ancak gazetelerde yer alması editoryal açıdan doğru olmayan kelimeler burada kodlanmıştır.

Merak uyandırma/Dikkat Çekme: Soru soran cümleler habere tıklanıldığında cevabın bulunacağı algısı yarattığından bu tür cümleler ile yakalandı, olay yarattı, ortalığı karıştırdı ifadeleriyle verilen cümleler merak uyandıran ifadeler olduğu için burada kodlanmıştır. Ayrıca “İşte...” İfadesiyle başlayıp bir iddiada bulunan cümleler de yine burada gruplanmıştır.

Ötekileştirme: Bireylerin tercihlerinden, dış görünüşlerinden ya da kilolarından dolayı onların bu yönlerine vurgu yapan ifadeler burada kodlanmıştır.

Özel hayat ihlali: Boşanma, aşk yaşama, sevgili olma, ayrılık sebebi vb. gibi kişilerin ancak çok yakınlarıyla paylaşmak isteyecekleri mahremlerini maluma dönüştüren ifadeler özel hayat ihlali başlığında kodlanmıştır. Diğer maddeler de özel hayata müdahale ederken burada yer alan birimler daha çok evliliğe, boşanmaya ve sevgililiğe indirgenmiştir.

KAYNAKÇA

Aydın, N. (2008). *İnsan Hakları Demokrasi ve Medya*. İstanbul: Kum saati Yayınları

Cereci, S.(2003). *Medya Etiği*, İstanbul: Metropol Yayınları

Erdoğan, İ.(2008). *İletişimi Anlamak*. Geliştirilmiş 3. Baskı Ankara: Erk Yayınevi.

İnceoğlu, Y., Çomak, N. (2009). *Metin Çözümlemeleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Kahraman, A. (2008). *İslam Hukuk ve Ahlak İlkeleri Işığında Özel hayatın Gizliliği (Mahremiyet)*. Ankara: Ebabil Yayınları

Özbay, C., Terzioğlu, A., Yasin, Y.(2011). *Neoliberalizm ve Mahremiyet-Türkiye’de Beden Sağlık ve Cinsellik*. İstanbul: Metis Yayınları.

Yüksel, M. (2003). *Mahremiyet Hakkı ve Sosyo-Tarihsel Gelişimi*. Ankara Üniversitesi. SBF Dergisi. Sayı: 58-1, 181-213.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.gercekgundem.com/?p=359262>

<http://www.posta.com.tr/magazin/>